

YTTRANDE
2017-01-24, N2017/00222/HL

Näringsdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande från Hudiksvalls kommun angående betänkande SOU 2017:1 "För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd"

Sammanfattning

Slutbetänkandet SOU 2017:1 "För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd" uttrycker redan i sin rubrik ett nationellt ansvar för Sveriges landsbygder som länge har efterfrågats av Hudiksvalls kommun. Slutbetänkandet i sin helhet utgör en bra förutsättning för att uppnå detta nationella ansvar.

Hudiksvalls kommun ställer sig bakom slutbetänkandet och vill samtidigt lämna följande specifika kommentarer som vägledning i det fortsatta arbetet.

Yttranden med kommentarer från Hudiksvalls kommun

1. Krånglig administration på jordbruksverket

Referens: Kapitel 1.3, sid 63

Vi anser att Jordbruksverket och länsstyrelserna har särskilt goda förutsättningar för att samordna genomförandet av en nationell landsbygds politik.

Yttrande från Hudiksvalls kommun

Regelverket måste förenklas för fortsatt intresse hos den lokala nivåns aktörer.

Kommentar från Hudiksvalls kommun

Jordbruksverkets administration och handläggning av Landsbygdsprogrammet är för komplext och krångligt för lokalt utvecklingsarbete. Systemet är format för stöd till företag inom jord- och skogsbruk men tillämpas även på små lokala utvecklingsprojekt inom Lokalt Ledd Utveckling genom Leadermetoden.

Det finns fog för ifrågasättande av Jordbruksverket som samordnare av nationell landsbygdpolitik om inte deras rutiner och regelverk avsevärt förenklas.

2. Se och bevaka landsbygdernas roll för hela samhället

Referens: Kapitel 1.4.1, sid 66-67

Ett andra scenario beskriver hur landsbygderna långsiktigt ökar sin befolkning och hur näringslivet i landsbygderna vinner terräng på nya marknader och skapar jobb. [...] Den största vinsten med andra scenariot är att stad och land inte fortsätter att glida isär. Om det uppstår en alltför omfattande känsla av att vara övergiven av samhället kan detta hota de demokratiska institutionernas legitimitet.

Yttrande från Hudiksvalls kommun

Det är nödvändigt att säkerställa att scenario nummer två realiserar.

Kommentar från Hudiksvalls kommun

Det är nödvändigt att säkerställa att scenario nummer två realiserar.

3. Extraordinära insatser krävs i fler än 23 kommuner

Referens: Kapitel 2.3.4, sid 88. Förslag nr. 9

Kommittén har identifierat 23 kommuner inom nuvarande stödområde A där företagen har särskilda svårigheter när de ska utveckla sina verksamheter.

Yttrande från Hudiksvalls kommun

Regelverket ska kompletteras så att ytterligare kommuner i både stödområde A och B ska kunna erhålla landsbygdsgenerella åtgärder.

Kommentar från Hudiksvalls kommun

Utöver de 23 kommunerna med behov av särskilda åtgärder finns likartade strukturella problem i ytterligare geografiska områden både i stödområde A och B. Framförallt inom alla sju norrlandslänen.

Detta uppmärksammas i slutbetänkandets kapitel 10 på sid 225: "Det finns emellertid vissa geografiska områden inom kommuner som förtjänar särskild uppmärksamhet".

4. Finmaskigare nät för stödområden

Referens: Kapitel 2.3.4, sid 88. Förslag nr. 9

Kommittén har identifierat 23 kommuner ...

Referens: Kapitel 6.4.1, sid 161. Förslag nr. 48

Kommitténs förslag: Regeringen lägger fram förslag med syfte att anpassa det kommunala utjämningsystemet till ändrade förutsättningar samt gör en översyn av statsbidragen till kommunerna.

Yttrande från Hudiksvalls kommun

Regelverket ska kompletteras så att indelningen av både stödområde A och B ska ske med ett finmaskigare nät än kommungräns.

Kommentar från Hudiksvalls kommun

Det kan förefalla naturligt att tillämpa de föreslagna gränsdragningarna både i dessa exempel och på andra ställen i slutbetänkandet. Emellertid innebär alltid att en gräns samtidigt som den inkluderar också exkluderar.

Situationen på ömse sida av en administrativ gräns är ofta identisk. För att bättre tillmötesgå de lokala behoven ska en lägre administrativ nivå än den kommunala tillämpas. En mer träffsäker bild och därmed insats uppnås med ett finmaskigare nät, förslagsvis med sockengränsen som bas. EUs strukturfonder och regionalt företagsstöd utgör bra förebilder.

5. Konsekvensanalys av horisontella effekter

Referens: Kapitel 2.3.6, sid 96. Förslag nr. 12

Kommittén vill även hänvisa till att Regelrådet inom Tillväxtverket har regeringens uppdrag att granska kvaliteten i konsekvensutredningar vid regelgivning och hur regler kan komma att påverka företagen.

Referens: Kapitel 8, sid 193

Utdrag ur delbetänkandet: Den statliga förvaltningens organisation och hur den fungerar och samordnar sig på regional nivå kommer enligt vår mening att vara helt avgörande för om en ny sammanhållen politik ska leda till tillväxt och utveckling på Sveriges landsbygder.

Även om sektoriseringen inte utgör något generellt problem i statsförvaltningen är den det för komplexa politikområden som kräver sektorsövergripande lösningar. Landsbygdspolitiken är ett sådant område.

Referens: Kapitel 8.1, sid 196. Förslag nr. 60

Kommitténs förslag: I kommittéförordningen införs en skrivning om att kommittéer i sina betänkanden ska ange konsekvenser för landsbygdernas utveckling av sina förslag.

Referens: Kapitel 8.1.2, sid 197. Förslag nr. 61

Kommitténs förslag: En särskild landsbygdsbedömning av konsekvenserna för landsbygderna av regeringens beslut införs.

Yttrande från Hudiksvalls kommun

Konsekvensutredningar som analyserar och beaktar de horisontella samverkande effekterna för landsbygderna ska vara obligatoriska.

Kommentar från Hudiksvalls kommun

Det är glädjande att på flera håll i betänkandet notera förekomsten av kommitténs insikt att landsbygdernas förutsättningar, begränsningar och möjligheter måste ses i ett helhetsperspektiv. Orsak och verkan ska vägleda de beslut som fattas.

Det är nödvändigt att konsekvensutredningar alltid analyserar och beaktar de horisontella samverkande effekterna för landsbygderna av såväl gällande sektoriella regelverk, kommande förslag till regelverk som enskilda myndigheters verksamhetsutövning.

Vikten av horisontellt förhållningssätt bekräftas i kap. 9.3.2, sid 219-220. *"En kommuns eller regions landsbygdsansvariga politiker eller tjänsteman är ofta den närmaste dörren in till de sektoriella "myndighetsstuprören" och blir i praktiken "hängrännan" med möjlighet att koordinera insatser från såväl offentlig sektor som de lokala aktörerna ute i kommunens och regionens landsbygder".*

6. Länsstyrelsens upphandling av bredband

Referens: Kapitel 3.1.2, sid 106. Förslag nr. 19

I vår modell får länsstyrelserna ansvar för de förhandlingar som ska ligga till grund för statens medfinansiering. [...] Efter att fördelningen av den offentliga medfinansieringen lagts fast upphandlar länsstyrelsen investeringen av bredbandsnätet av den kommersiella aktören. Upphandlingen bör ske i samverkan med de regionalt utvecklingsansvariga och kommunerna.

Yttrande från Hudiksvalls kommun

Kommuner med egen kompetens ska själv utföra upphandlingar för utbyggnad inom den egna kommunen samt delta i nära samarbete med regional nivå.

Kommentar från Hudiksvalls kommun

Flertalet länsstyrelser saknar troligen resurser att utföra upphandlingen.

Det räcker inte att upphandlingen *bör ske i samverkan med de regionalt utvecklingsansvariga och kommunerna*. För att vara framgångsrikt ska upphandlingen ske i nära samverkan på flera plan med de regionalt utvecklingsansvariga och kommunerna.

Om inte så sker riskerar den förväntade effekten, som den uttrycks i kapitel 10.1.3 på sid 230, att utebli: *Ett effektivt resursutnyttjande genom*

upphandling och samverkan mellan marknadens aktörer, staten och den regionala och kommunala nivån kommer därmed kunna frigöra ett omfattande ekonomiskt utrymme inom landsbygdsprogrammet.

Hudiksvalls kommun har flerårig gedigen erfarenhet av utbyggnad av bredband och vill därmed själv utföra upphandlingar för utbyggnad inom den egna kommunen samt delta i nära samarbete med regional nivå.

7. Samhällskostnader genom dålig transportlogistik

Referens: Kapitel 3.2.1, sid 109. Förslag nr. 23 och 24

De samhällsekonomiska kostnaderna av en avgift eller skatt påverkas därmed också av tidpunkt och/eller plats. Samma transport kan således ha olika effekter beroende på om den genomförs i städer eller i landsbygder.

Yttrande från Hudiksvalls kommun

I genomförandet av förslag nr. 23 och 24 ska de sammanlagda effekterna på den lokala nivån hos landsbygdsbutikerna beaktas.

Kommentar från Hudiksvalls kommun

Samhällsekonomiska kostnader uppstår även i ett annat perspektiv, transport till landsbygdsbutiker.

Landsbygdsbutiker får idag leverans från ett stort antal leverantörer vilka ofta sker med olika transportörer där varje transport utgörs av små volymer i förhållande till fordonets kapacitet. Mätningar i Ljusdals kommun visar att upp till 13 olika leverantörer förekommer på veckobasis till glest liggande landsbygdsbutiker.

Transporter till landsbygdshandeln påverkas även av kravet på minimivolymer för att butiken ska slippa transportpåslag. Dessa volymer är ofta för stora för den enskilde butiken med resultatet att svinnet ökar när bäst före datum har passerats. Butiken tvingas välja mellan att ta kostnaden för transporten eller ett ökat svinn alternativt att avstå från denna vara i sitt sortiment. Detta är direkt kontraproduktivt mot kommitténs delmål *God tillgång till kommersiell service*, kapitel 6 sid 146.

En optimerad och samordnad lokal transportlogistik utan minimivolymer skapar fördelar genom lägre transportavgifter för landsbygdshandeln och miljöfördelar för klimatet. Och därmed lägre samhällskostnader.

8. Enskilda vägar är viktig infrastruktur

Referens: Kapitel 3.2.2, sid 112. Förslag nr. 25 och 26

Detta har lett till att de enskilda vägarna tenderar att få en eftersatt funktionalitet genom att det prioriteras olika regionalt. Kommittén föreslår därför att regeringen förtydligar att planeringen av enskilda vägar ska behandlas i länstransportplanerna.

Yttrande från Hudiksvalls kommun

Ytterligare medel för åtgärdande av genomgripande renovering av vägar ska tillföras enskilda vägar.

Kommentar från Hudiksvalls kommun

Frågan är även belyst inom Hela Sverige ska leva som ett hot mot transportinfrastrukturen på landsbygderna.

Ett fungerande nät av enskilda vägar är en förutsättning för både den lokala och den nationella ekonomin. Speciellt besöksnäringens utveckling och folkhälsoperspektivet, genom det fria friluftslivet, riskerar att undermineras om inte enskilda vägar hålls farbara.

Även om enskilda vägar uppbär ett statligt stöd belastar huvuddelen av dess kostnader på berörda fastigheterna. Flera vägar är av åldersskäl idag i starkt behov av genomgripande renovering av vägkroppen. Något som fastighetsägarna svårligen klarar att bära.

9. Landsbygdernas värden uppmärksammas

Referens: Kapitel 5.1, sid 135. Förslag nr. 40

Kommitténs förslag: Boverket ges i uppdrag att utarbeta en vägledning för hur landsbygdernas värden och utvecklingsmöjligheter ska kunna redovisas inom ramen för den kommunala översiktsplaneringen.

Referens: Kapitel 8, sid 195

I glesa strukturer blir det för dyrt att driva statlig verksamhet i sektoriella stordriftslösningar. [...] Genom att "stoppa undan" landsbygderna i sitt eget fack, i stället för att låta dem vara centrum i ett system där sektorer samordnas för att kunna möta invånares och företags behov, omöjliggörs ett effektivt utvecklings- och tillväxtarbete.

Yttrande från Hudiksvalls kommun

Ett sätt att beräkna och visa landsbygdernas värden ska tas fram.

Kommentar från Hudiksvalls kommun

Samhällets initiativ räknas traditionellt per capita. Med den kalkylmodellen är landsbygderna alltid förlorare på grund av lägre befolkningstäthet än tätorterna.

Det finns värden på landsbygderna både traditionellt tillväxtrelaterade, och därmed beräkningsbara, liksom även av mer indirekt karaktär. Det behövs ett vedertaget sätt att beräkna och visa landsbygdens båda värden.

10. Strandskyddsreglernas likvärdiga hantering

Referens: Kapitel 5.1.2, sid 139. Förslag nr. 42

Det handlar helt enkelt om att staten genom länsstyrelserna bör stödja kommuner som vill använda de existerande strandskyddsreglerna för att underlätta en ökad bosättning och etablering av verksamheter i kommunen.

Yttrande från Hudiksvalls kommun

Den enskilda kommunen måste ges eget ansvar, inom gällande lagstiftning och i regional dialog, för den egna utvecklingen.

Kommentar från Hudiksvalls kommun

Naturvårdsverket har en mer restriktiv hållning till strandskyddsreglerna än Boverket. Länsstyrelserna väljer vilken hållning man ansluter sig till.

I flera fall följs Naturvårdsverkets hållning så restriktivt att utveckling i anslutning till vatten inte kan genomföras.

Det är angeläget att länsstyrelserna har en likvärdig bedömning i hela landet. Att inga undantag från tillämpningen finns, jfr Stockholms län.

Den enskilda kommunen måste ges eget ansvar, inom gällande lagstiftning och i regional dialog, för den egna utvecklingen utan att begränsas av regionala myndigheters godtyckliga tolkningar av regelverket. Jämför kapitel 5.1 sid 136 "När kommunerna har antagit översiktsplaner med denna inriktning begränsas länsstyrelsernas möjligheter att ytterligare påverka kommunens planarbete och tillståndsgivning".

11. Bostadslån

Referens: Kapitel 5.2.1, sid 143. Förslag nr. 44

Kommitténs förslag: Regeringen utreder om långivning till boende i landsbygderna underlättas genom införandet av särskilda landsbygdslån för byggande av egna hem, hyresrätter, ägarlägenheter, kooperativa hyresrätter och bostadsrätter i landsbygderna.

Yttrande från Hudiksvalls kommun

Bostadslån bör genomföras i landsbygderna över hela landet.

Kommentar från Hudiksvalls kommun

Slutbetänkandets förslag är innovativt i Sverige och bör genomföras i landsbygderna över hela landet.

12. Särskilt driftstöd till kommersiell service behöver differentieras

Referens: Kapitel 6, sid 146

God tillgång till kommersiell service.

Referens: Kapitel 6.1, sid 147

För perioden 2016–2019 har riksdagen beslutat om ett stöd på 35 miljoner kronor per år till kommersiell service i glesbygdsområden som är särskilt sårbara och utsatta.

Yttrande från Hudiksvalls kommun

Regelverkets gräns på 15 km för Särskilt driftstöd till kommersiell service ska revideras till 10 km.

Kommentar från Hudiksvalls kommun

Stödet till kommersiell service avser bland annat så kallat *Särskilt driftsstöd*. Ett av kriterierna för att en butik ska vara berättigad till särskilt driftsstöd är att avståndet till närmaste butik är minst 15 km.

15 km har förmodligen avsedd effekt i riktigt glesa områden liksom i dess raka motsats, områden där det är relativt nära mellan butikerna. I de områden som till sin täthet ligger mellan dessa ytterligheter visar sig 15 km gränsen fungera mindre bra.

Gävleborg är ett sådant område. Ett relativt vanligt avstånd mellan butikerna ligger här i spannet 10-15 km. Rådande 10 km gräns för *Investeringsstöd* till kommersiell service fungerar bra i dessa områden. Utformningen av *Särskilt driftsstöd* måste differentieras för situationen i olika områden.

13. Kommersiell service på lokal nivå behöver särskild hänsyn.

Referens: Kapitel 6.1, sid 148-150, 153

Dagligvarubutiker, sid 148: Om ersättningsnivåerna höjs till en nivå som täcker lanthandlarnas kostnader minskar också behovet av ett särskilt stöd till dessa handlare.

Drivmedelsstationer, sid 148: Det gör också att de blir särskilt sårbara när teknik- och fordonsutvecklingen ställer nya krav på drivmedelsstationerna.

Apotek, sid 149: Ett alternativ med stor potential för de mer avlägset belägna landsbygderna är distribution av läkemedel direkt hem till kunden, eller till ett avhämtningsställe.

Betaltjänster, sid 150 (se förslag 47): Stora avstånd till betaltjänster anses fortfarande vara ett problem, främst i lands- och glesbygdsområden. [...] I de fall bredband och

mobiltäckningen är bristfällig är problemen än större. Detta är ett problem som bland annat påverkar företagens tillväxt i landsbygderna.

Posttjänster, sid 153 (se förslag 46): Vidare konstaterar Postlagsutredningen att marginella försämringar av postservicen kan leda till avfolkning eller försämrade förutsättningar att bedriva näringsverksamhet. Detta kan i sin tur få till följd att underlaget för god service till området blir för litet.

Yttrande från Hudiksvalls kommun

Hudiksvalls kommun ställer sig bakom analysen för kommersiell service enligt kapitel 6.1 och 6.2. I det fortsatta arbetet ska de sammanlagda effekterna på lokal nivå tas särskild hänsyn till.

Kommentar från Hudiksvalls kommun

Bredband av hög kvalitet är ett måste för boende och näringsverksamhet i hela landet. Dagens bristande tillgång till störningsfritt bredband skapar otrygghet för medborgarna och ojämn konkurrenssituation för näringslivet. Denna brist hindrar utveckling av de näringar som skulle kunna göra skillnad för landsbygdens utveckling.

Ombudsverksamhet hos lanthandlarna är viktig så väl för lokal service som för butikens attraktivitet. Ersättningsnivåerna behöver höjas för full kostnadstäckning. För att bli ombud krävs en viss omsättning i uppdraget och ett visst avstånd till närmaste ombudsställe. Det gör att alla landsbygdsbutiker inte kan bli ombud.

Drivmedelsstationer, speciellt små och lokala, måste ges möjlighet att klara teknikutvecklingen. Ökad täthet behövs. Långa tankningsresor kompletteras ofta med livsmedel även om lokal butik finns på hemorten.

Posttjänster består av både brev och paket. Brevservicen är trots ökad digitalisering fortfarande en viktig form av kommunikation som inte får försämrats. Paketservicen har redan försämrats, så även i landsbygder med relativt tät befolkning. Detta till men för det forna utlämningsstället, medborgare, företag och miljö. Nu krävs fler resor för att hämta paket.

Ärendets beredning

Landsbygdsstrategen vid kommunledningsförvaltningens stabsenhet har på uppdrag av kommunchefen tagit fram ett underlag för yttrande. Kommunens parlamentariska landsbygdsgrupp diskuterade ärendet vid sitt möte 2017-03-17.

Gruppen enades om att föreslå PlanAU att besluta om att de i remissvaret redovisade punkterna lämnas som yttrande till Näringsdepartementet från Hudiksvalls kommun.

PlanAU 2017-03-21 beslutade enligt förslag.

Hudiksvall 2017-03-21

Mikael Löthstam
Kommunstyrelsens ordförande